

Андреас Гофер

урбодизайнер, координатор співпраці
Австрійської академічної служби OEAD
між Віденським технічним університетом та
Національним Університетом «Львівська Політехніка»

ФЕРДИНАНД КАССЛЕР: АВАНГАРДИСТ, УНІВЕРСАЛІСТ І МУЛЬТИМИТЕЦЬ

Творчість Фердинанда Касслера – відображення динамічної та різноманітної архітектурної історії Львова першої половини ХХ ст. Як основоположник і, мабуть, найвидатніший представник модернізму міжвоєнного періоду, автор проектів 15 завершених будівель, Фердинанд Касслер істотно вплинув на майбутні покоління архітекторів.

Як випускник Львівської політехніки, Фердинанд Касслер спочатку зазнав впливу архітектури Fin de Siècle, втілюючи свої перші проекти в останні роки Австро-Угорської монархії. Із початку 20-х років ХХ ст., працюючи переважно з приватними клієнтами, він створив особливу мову модернізму, і це знайшло вираження у новаторських проектах житлових та офісних будівель.

У пропонованій монографії вперше глибоко задокументовано та проаналізовано творчий доробок цього відомого архітектора модернізму у Львові. Діяльність Фердинанда Касслера розглянуто в контексті міського та архітектурного розвитку Львова із його складними взаємодіями та впливами.

Коли Фердинанд Касслер, який народився в єврейській родині, здобував архітектурну освіту у Львівській політехніці в 1903–1907 рр., архітектура Львова перебувала під впливом пізнього класицизму та сецесії. Тодішні архітектори, такі як Юліан Захаревич, випускник Віденського

Andreas Hofer

Urban Designer, Coordinator of the Academic Cooperation of OEAD
(Austria's Agency for Education and Internationalisation)
between Vienna University of Technology and Lviv Polytechnic
National University

FERDYNAND KASSLER: AVANT-GARDIST, GENERALIST AND CROSS-OVER ARTIST

Ferdynand Kassler's oeuvre reflects the dynamic and diverse architectural history of the city of Lviv during the first half of the 20th century. As pioneer and probably most important representative of Modernism during the interwar period – he was the author of 15 realized buildings – Kassler left a lasting impression on generations of architects to Overcome.

A graduate of Lviv Polytechnic University, he was originally influenced by the architecture of the Fin de Siècle, realizing his first projects during the last years of the Austro-Hungarian monarchy. From the early 1920s on, by working with primarily private clients, he developed an independent language of Modernism which articulated itself in trend-setting projects in residential and office buildings.

This monograph is the first comprehensive documentation and analysis of the oeuvre of this important architect of Modernism in Lviv. Ferdynand Kassler's work is positioned in the context of Lviv's urban and architectural development and portrays its complex interactions, influences, and effects.

While Ferdynand Kassler, who was born into a Jewish family, completed his architectural studies at Lviv Polytechnic University between 1903 and 1907, architecture in Lviv was under the influence of late Classicism and Art Nouveau. Contemporary architects such as Julian Zachariewicz, graduate of the Vienna Technical University, his son Alfred, Tadeusz Obmiński and Roman Feliński shaped the architecture around the turn of the century.

технічного університету, його син Альфред, Тадеуш Обмінський і Роман Фелінський, задавали архітектурні тенденції на межі століть.

Більшість сучасних досліджень архітектурної історії Львова зосереджені переважно на середньовічному центрі міста та його ансамблях XIX ст. та у стилі сецесії. Досі модернізм міжвоєнного періоду не розглядали як поштовх для виникнення будь-яких архітектурних тенденцій XX ст. Зазначимо, що занепад Австро-Угорської монархії після Першої світової війни, короткочасне існування Західноукраїнської Народної Республіки та подальший польський період в історії Львова (1918–1939 рр.) були істотними рушійними силами трансформації міста у напрямі розвитку сучасного містобудування та архітектури.

На початку 1920-х років Львів перетворився на впливовий в економічному, культурному та науковому аспектах мегаполіс, який завдячував своїм великим потенціалом багатонаціональному складу населення. Саме в цьому контексті розвивалась професійна діяльність Фердинанда Касслера як архітектора.

У 1910–1915 рр. Фердинанд Касслер спорудив кілька доволі величких житлових будинків, які формально були виконані у стилі пізнього романтизму кінця XIX ст., але їх внутрішня організація передбачала ефективні просторові рішення.

Перша світова війна та її наслідки стали поворотним моментом, який, ймовірно, зумовив зміну парадигми в уявленнях Фердинанда Касслера про простір та архітектуру. На початку 20-х років творчість Фердинанда Касслера характеризувалася насамперед функціональними будівельними проектами, такими як школа мистецтв Абрахама Коркіса, дитячий будинок для єврейських дітей або друкарня Ігнаца Ягера. У цих проектах архітектор добився певної раціоналізації в організації планів поверхів та у формальній мові фасадів.

У цьому контексті на особливу увагу заслуговує співпраця Фердинанда Касслера з промисловцем Йоною Шпрехером, зокрема проект офісного будинку на нинішньому проспекті Тараса Шевченка, який після завершення у 1929 р. вважали першою тогочасною багатоповерхівкою Львова. Порівняння з більш ранньою будівлею Йони Шпрехера (1914–1924), розташованою всього за кілька хвилин ходи, ілюструє трансформацію Фердинанда Касслера у пристрасного представника нового, авангардного модернізму у Львові.

Most research to date on the architectural history of Lviv focuses predominantly on the medieval city centre and its 19th century and Art Nouveau ensembles. So far, Modernism of the interwar period has hardly been seen as stimulus for any architectural trends of the second half of the 20th century.

It should be noted here that the decline of the Austro-Hungarian monarchy following the First World War, the period of the short-lived «West Ukrainian People's Republic», and Lviv's subsequent Polish administration from 1918 to 1939 were all significant drivers catalyzing the city's transformation towards modern urban and architectural development.

At the beginning of the 1920s, Lviv developed into an economically, culturally, and scientifically influential metropolis that gained its great potential from the multi-ethnic composition of its population. It was in this context that Ferdynand Kassler developed his professional activity as an architect.

Between 1910 and 1915, Ferdynand Kassler constructed several rather significant residential buildings, which formally still paid homage to a late-Romantic interpretation of the late 19th century, but whose internal organization featured efficient spatial solutions.

The First World War and its consequences meant a turning point that seemingly triggered a paradigm shift in Kassler's conception of space and architecture. In the early 1920s, Kassler's work was characterized primarily by functional building projects such as the arts and crafts school of Abraham Korkis, an orphanage for Jewish children or the printing house for Ignaz Jäger. With these projects, he already expressed a certain objectivity in the organization of the floor plans and in the formal language of the façades.

In this context, Kassler's collaboration with the industrialist Jonas Sprecher deserves special attention, in particular the design of an office building on Shevchenko Prospekt, whose completion in 1929 was considered Lviv's first modern high-rise building. A comparison with the earlier Sprecher building (1914–1924), only a few minutes' walk away, illustrates Kassler's transformation into a passionate representative of a new, avant-garde Modernism in Lviv.

From the 1930s onwards, Ferdynand Kassler built numerous multi-storey residential buildings, some of which found their place in the textbooks of 20th-century architectural history: well-proportioned building geometries, clever façade structuring, a mix of uses on ground floors, as well as clear and stringent use of materials are the most essential features. From the design to the last detail, he always succeeded in expressing a precise attitude in the linking of form and function, thus joining the generation of architects who were generalists in the first half of the 20th century. All these projects make Ferdynand

Із 30-х років ХХ ст. Фердинанд Касслер будував численні багатоповерхові житлові будинки, деякі з них потрапили до підручників із історії архітектури ХХ ст.: пропорційна геометрія будівель, продумана структура фасадів, змішане використання перших поверхів, а також чітке, точне використання матеріалів є найважливішими їхніми особливостями. Від задуму до останньої деталі йому завжди вдавалося досягти точності у поєднанні форми та функції, приєднавшись до покоління архітекторів, які були візіонерами першої половини ХХ ст. Усі ці проекти роблять Фердинанда Касслера основоположником львівського і галицького модернізму і ставлять його на один рівень із такими сучасниками, як Тадеуш Врубель, Вітольд Мінкевич та Солон Кайль.

Захоплення Галичини Радянським Союзом у 1939 р. не лише узалежнило суспільство і культуру від політики, а й незабаром спричинило призупинення приватного архітектурного ринку. А невдовзі нацистська окупація Львова в 1941 р. призвела до майже повного знищення єврейського населення. Фердинанда Касслера вбили у 1942 р.

Ця монографія є результатом реалізації багаторічного наукового проекту в Львівській політехніці під керівництвом Богдана Черкеса та Юлії Богданової. Численні польові дослідницькі експедиції, зокрема в Польщі, Відні та Україні, виявили не відомі раніше архівні матеріали з архітектури міжвоєнного періоду, а також дали нові, приголомшливі відомості про життєвий та творчий шлях багатьох архітекторів цього періоду, яким досі приділяли мало уваги.

Нині тривають дослідження творчості архітекторів, зокрема єврейських, міжвоєнного періоду та розвитку мало дослідженого досі львівського модернізму.

Цей дослідницький проект і видання монографії здійснено за фінансової підтримки з боку Федерального міністерства з освіти, науки та досліджень Австрії та Національного університету "Львівська політехніка" відповідно до Програми академічної співпраці між Львівською політехнікою та Віденським технічним університетом.

nand Kassler a pioneer of Lviv Modernism and keep him on eye-level with contemporaries such as Tadeusz Wróbel, Witold Minkiewicz and Solomon Keil among others.

The takeover of Galicia by the Soviets in 1939 not only forced politics, society, and culture into line, but also soon brought the private commissioning market for architects to a standstill. The occupation of Lviv by the Nazis in 1941, which followed shortly afterwards, brought about the almost complete extermination of its Jewish population; Ferdinand Kassler was murdered in 1942.

This monograph is the result of a multi-year research project at Lviv Polytechnic National University led by Bohdan Cherkes and Julia Bohdanova. Numerous field research projects in Poland, Vienna, and Ukraine, among other places, brought previously unknown archival material on architecture of the inter-war period to light, along with some shocking insights into the trajectories of numerous architects of this period who have until now received little attention.

Currently, further research on architects of the inter-war period with special attention on those of Jewish origin, and the development of Lviv Modernism, which has been little studied so far, are underway.

The research project and the publication of this monograph received financial support from the Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research in the context of the Academic Cooperation Programme between Lviv Polytechnic University and the Vienna University of Technology.